

RNDR. LUKÁŠ MERTA, PH.D.

Služby v ochraně přírody

Elektronická verze

Přírodní památka Dědina u Dobrušky

Zpráva z průzkumu mihulí a ryb

Říjen 2022

Objednatel:

Mgr. Michal Gerža
Sedloňov 133
517 91 Sedloňov

Zpracovatel:

RNDr. Lukáš Merta, Ph.D.
Mrštíkovo nám. 53
779 00 Olomouc
tel.: 776 112 559
e-mail: L.Merta@post.cz

V Olomouci, 24. 10. 2022

.....
RNDr. Lukáš Merta, Ph.D.

RNDR. LUKÁŠ MERTA, PH.D.
Mrštíkovo nám. 53
779 00 Olomouc
Tel.: 776 112 559
IČ: 706 22 485, DIČ: CZ7411295518

1. Metodika průzkumů a lokalita

Průzkum rybího společenstva Zlatého potoka v PP Dědina u Dobrušky byl prováděn za použití bateriového elektrického agregátu LENA (výstupní napětí 240–300 V, výstupní frekvence 50–95 Hz, proud 6 A). Lov byl realizován protiproudovým broděním. Vždy byla prolovena všechna vodní stanoviště daného úseku, pokud to technika lovu umožňovala. Průzkum ryb prováděla proškolená lovící četa. Vzhledem k poměrně velké šíři koryta toku byla zvolena metoda lovu příbřežních pásů (Vlach 2008). Lovené úseky o délce cca 100 m nebyly hrazeny žádnými překážkami. Lov začínal ve spodní části úseku a lovná četa postupovala proti proudu vody. Při průzkumech nánosů s možným výskytem larev mihulí bylo postupováno podle metodických doporučení pro tuto skupinu vodních obratlovců (např. Harvey et Cowx 2003, Dušek 2003). Ve výšce 5 až 10 cm nad vhodnými náplavy bylo pohybováno anodou a střídavě zapínán (20 s) a vypínán (5 s) proud. Průzkum ryb byl realizován celkem na 6 profilech. Lokalizace profilů je zřejmá z mapy na Obr. 1. Odlov ryb byl proveden jednorázově dne 6. 10. 2022.

Obr. 1: Mapa zájmového území PP Dědina u Dobrušky s vyznačenými lovnými profilemi

2. Výsledky průzkumů

Profil č. 1

tok:	Zlatý potok (Dědina)
profil:	Podbřezí, pod mostem
GPS:	50°15'42.720"N, 16°12'46.665"E

Profil – koryto

Profil:	délka:	110 m	šířka:	10 m	plocha:	600 m ²
Hloubka:	min:	10 cm	max:	150 cm	průměr:	50 cm

Charakter koryta:

střídání peřejí a táhlých proudů, zastínění 80 %

Substrát:

pestrý: kameny, štěrk, písek, bahno, mrtvé dřevo

Břehy:

pozvolné, bez opevnění, místy nátrže

Břehová vegetace:

vzrostlý břehový porost – olše lepkavá, vrby

Širší okolí:

P břeh – louka; L břeh – zázemí domu

Přehled ulovených druhů ryb a odhad jejich abundance

	N (ks)	A (ks.ha ⁻¹)
mřenka mramorovaná	4	66,7
pstruh o. potoční	33	550,0
vranka obecná	6	183,3
střevle potoční	11	66,7
Celkem/průměr	52	216,7

Počty a odhad abundance larev mihule potoční ulovených na zájmovém profilu toku

Plocha náplavů (m²)	0,5
N (ks)	4
A (ks.m⁻² náplavu)	8

Profil č. 2

tok:	Zlatý potok (Dědina)		
profil:	Chábory, u Skaleckého háje		
GPS:	50°15'53.312"N, 16°12'4.256"E		

Profil – koryto

Profil:	délka:	90 m	šířka:	10 m	plocha:	600 m ²
Hloubka:	min:	20 cm	max:	120 cm	průměr:	50 cm

Charakter koryta:

střídání peřejí a táhlých proudů, zastínění 80 %

Substrát:

pestrý: kameny, štěrk, písek, bahno, mrtvé dřevo

Břehy:

pozvolné, bez opevnění, místy nátrže

Břehová vegetace:

vzrostlý břehový porost – olše lepkavá

Širší okolí:

P břeh – louka; L břeh – pole

Přehled ulovených druhů ryb a odhad jejich abundance

	N (ks)	A (ks.ha⁻¹)
mřenka mramorovaná	1	16,7
pstruh o. potoční	10	166,7
střevle potoční	149	2483,3
vranka obecná	1	16,7
Celkem/průměr	162	670,8

Počty a odhad abundance larev mihule potoční ulovených na zájmovém profilu toku

Plocha náplavů (m²)	1,5
N (ks)	15
A (ks.m⁻² náplavu)	10

Profil č. 3

tok:	Zlatý potok (Dědina)
profil:	Meandry pod Cháborami
GPS:	50°16'4.793"N, 16°11'7.054"E

Profil – koryto

Profil:	délka:	90 m	šířka:	10 m	plocha:	600 m ²
Hloubka:	min:	30 cm	max:	150 cm	průměr:	50 cm

Charakter koryta:

střídání peřejí a táhlých proudů, zastínění 100 %

Substrát:

pestrý: kameny, štěrk, písek, bahno, mrtvé dřevo

Břehy:

pozvolné, bez opevnění, místy nátrže

Břehová vegetace:

vzrostlý břehový porost – převaha olše lepkavé

Širší okolí:

P břeh – louka; L břeh – louka

Přehled ulovených druhů ryb a odhad jejich abundance

	N (ks)	A (ks.ha⁻¹)
mřenka mramorovaná	1	16,7
pstruh o. potoční	21	350,0
vranka obecná	12	200,0
střevle potoční	10	166,7
Celkem/průměr	44	183,3

Počty a odhad abundance larev mihule potoční ulovených na zájmovém profilu toku

Plocha náplavů (m²)	1,0
N (ks)	8
A (ks.m⁻² náplavu)	8

Profil č. 4

tok:	Zlatý potok (Dědina)
profil:	Mělčany, brod
GPS:	50°16'16.136"N, 16°10'51.604"E

Profil – koryto

Profil:	délka:	100 m	šířka:	8 m	plocha:	600 m ²
Hloubka:	min:	20 cm	max:	100 cm	průměr:	40 cm

Charakter koryta:

střídání peřejí a táhlých proudů, zastínění 90 %

Substrát:

pestrý: kameny, štěrk, písek, bahno, mrtvé dřevo

Břehy:

pozvolné, bez opevnění, místy nátrže

Břehová vegetace:

vzrostlý břehový porost – převaha olše lepkavé

Širší okolí:

P břeh – louka; L břeh – louka

Přehled ulovených druhů ryb a odhad jejich abundance

	N (ks)	A (ks.ha ⁻¹)
mřenka mramorovaná	2	33,3
pstruh o. potoční	31	516,7
vranka obecná	21	350,0
střevle potoční	6	100,0
Celkem/průměr	60	250,0

Počty a odhad abundance larev mihule potoční ulovených na zájmovém profilu toku

Plocha náplavů (m²)	2,0
N (ks)	18
A (ks.m⁻² náplavu)	9,0

Profil č. 5

tok:	Zlatý potok (Dědina)
profil:	Mělčany, most na Strakovec
GPS:	50°16'30.479"N, 16°10'4.947"E

Profil – koryto

Profil:	délka:	80 m	šířka:	10 m	plocha:	600 m ²
Hloubka:	min:	10 cm	max:	80 cm	průměr:	30 cm

Charakter koryta:

střídání peřejí a tůní, napřímení koryta,
zastínění 80 %

Substrát:

převaha kamenů, místy štěrk a písek, bahno

Břehy:

poměrně strmé, bez opevnění

Břehová vegetace:

vzrostlý břehový porost – převaha olše lepkavé

Širší okolí:

P břeh – pole; L břeh – stavení

Přehled ulovených druhů ryb a odhad jejich abundance

	N (ks)	A (ks.ha ⁻¹)
jelec tloušť	9	150,0
pstruh o. potoční	18	300,0
vranka obecná	6	100,0
střevle potoční	2	33,3
Celkem/průměr	35	145,8

Počty a odhad abundance larev mihule potoční ulovených na zájmovém profilu toku

Plocha náplavů (m²)	1,0
N (ks)	7
A (ks.m⁻² náplavu)	7,0

Profil č. 6

tok:	Zlatý potok (Dědina)
profil:	Mělčany, most ke Trojici
GPS:	50°16'37.464"N, 16°9'50.077"E

Profil – koryto

Profil:	délka:	80 m	šířka:	10 m	plocha:	600 m ²
Hloubka:	min:	20 cm	max:	100 cm	průměr:	40 cm

Charakter koryta:

převaha táhlých proudů, koryto přírodní,
zastínění 90 %

Substrát:

převaha kamenů, místy štěrk a písek, bahno

Břehy:

poměrně strmé, bez opevnění

Břehová vegetace:

vzrostlý břehový porost – převaha olše lepkavé

Širší okolí:

P břeh – pole; L břeh – pole

Přehled ulovených druhů ryb a odhad jejich abundance

	N (ks)	A (ks.ha ⁻¹)
jelec tloušť	1	16,7
pstruh o. potoční	20	333,3
vranka obecná	7	116,7
střevle potoční	14	233,3
Celkem/průměr	42	175,0

Počty a odhad abundance larev mihule potoční ulovených na zájmovém profilu toku

Plocha náplavů (m²)	1,0
N (ks)	1
A (ks.m⁻² náplavu)	0,1

3. Shrnutí výsledků a zhodnocení lokality

Terénním ichtyologickým průzkumem, prováděným v roce 2022, byla ve Zlatém potoce na území PP Dědina u Dobrušky zjištěna přítomnost **5 druhů ryb a 1 druh mihule**. Jak dokazuje srovnání mezi jednotlivými lovenými profily mezi Podbřezí a Mělčany (celkem 6), ichtyologický charakter toku se na území PP výrazně neproměňuje. Mezi početní dominanty patří v celé délce PP pstruh potoční a střevle potoční. Poměrně hojně je zastoupena také vranka obecná. Mezi doprovodné druhy ryb zde patří mřenka mramorovaná (v celé délce PP) a jelec tloušť (pouze v dolní části PP u Mělčan). V populacích zjištěných druhů ryb jsou zastoupeny všechny velikostní kategorie včetně tohoročního plůdku (s výjimkou tlouště). Populace střevle, pstruha i vranky lze považovat za velmi vitální a přirozeně strukturované. Všechny zjištěné druhy ryb lze označit za původní říční druhy Zlatého potoka.

Kruhoústí jsou na lokalitě zastoupeny **mihulí potoční**. Larvy mihulí potočních byly nalézány prakticky ve všech přítomných nánosech vhodné struktury a dostatečné velikosti. Početnost larev zde byla proměnlivá, na optimálních místech však dosahovala poměrně vysokých hustot (10 až 15 jedinců na 1 m² náplavu). Množství náplavů je v toku dostatečné díky zachovalé morfologii koryta, jejich distribuce na podélném profilu je však nerovnoměrná. Uloveny zde byly všechny velikostní kategorie larev mihulí v předpokládaném věku 0+ až 5+ a také metamorfující jedinci.

Zajímavé je srovnání recentně zjištěných dat s výsledky průzkumů prováděných před 10 lety (Mudra et al. 2012). Ze srovnání výsledků jsou patrné určité změny v ichtyofauně Zlatého potoka. V roce 2012 zde byl ještě registrován výskyt lipana podhorního, byť v minimální početnosti (jednotlivé kusy). V roce 2022 zde již výskyt lipanů nebyl potvrzen vůbec, i když není vyloučeno, že s ohledem na jeho velmi vzácný výskyt nebyl pouze nezastižen. Naopak výrazný nárůst početnosti byl zaznamenán v případě střevle potoční. Zatímco v roce 2012 zde střevle nebyly vůbec zaznamenány (v letech 2002 a 2010 jen ojediněle), v roce 2022 byly střevle zjištěny v celé délce PP a místy i ve vysoké početnosti (až tisíce jedinců na 1 ha). Nárůst početnosti střevlí může být způsoben poklesem početnosti pstruhů v posledních letech, zapříčiněný zvýšeným predacním tlakem vyder a probíhajícími klimatickými změnami (nižší reprodukční úspěšnost pstruhů).

Celkově lze shrnout, že zájmový úsek Zlatého potoka na území PP Dědina u Dobrušky je hydromorfologicky i ichtyologicky velmi zachovalým a cenným vodním tokem. Zdejší ichtyofauna zahrnuje stanovištně původní a ekologicky citlivé druhy ryb a mihule. Vodní tok není v současnosti vystaven silným negativním antropogenním tlakům. Zdejší ichtyofauna není negativně ovlivňována pronikáním stanovištně nepůvodních druhů ryb (z vodních nádrží) nebo jejich přímým vysazováním. Rybářský tlak na lokalitu je zde zřejmě poměrně malý, přiměřený ekologické únosnosti toku. Ochrana daného toku a snahy o zachování zdejších přírodních hodnot jsou tak zcela na místě.

4. Použitá literatura

- Baruš V., Oliva O. (Eds.), 1995: Mihulovci a ryby (1+2). Academia, Praha, 698 pp.
- Dušek J. (2003): Metodika terénního sběru dat o populacích mihule potoční (*Lampetra planeri*) v rámci sledování stavu z hlediska ochrany. Daphne ČR, nestránkováno.
- Hanel L., Lusk S. (2005): Ryby a mihule české republiky. Rozšíření a ochrana. ČSOP Vlašim 2005. 447 pp.
- Harvey J.P., Cowx I.G. (2003): Monitoring the River, Brook and Sea Lamprey, *Lampetra fluviatilis*, *L. planeri* and *Petromyzon marinus*. Conserving Natura 2000 Rivers Monitoring Series No. 5, English Nature, Peterborough, 35 pp.
- Holčík J., Hensel K. (1972): Ichtyologická příručka. Vydavatelství Obzor, Bratislava, 217 pp.
- Kocourek J. (2006): Rybářské revíry ČR. CD – ROM.
- Lellák J., Kubíček F. (1992): Hydrobiologie. Karolinum, 257 pp.
- Mudra S., Bialek M., Zapletal J. (2012): Posouzení ichtyofauny vodního toku Dědiny. Zpráva. 18 pp.
- Slavík O., Jurajda P. (2001): Metodický návod pro sledování společenstev juvenilních ryb. Výzkum pro praxi, sešit 44. VÚV Praha, 40 pp.
- Vlček V. (1984): Vodní toky a nádrže. Zeměpisný lexikon ČSR. Academia, Praha, 315 pp.
- biolib.cz
biomonitoring.cz
mapomat.cz
Nálezová databáze AOPK ČR (NDOP)
Vyhláška MŽP ČR č. 395/92 Sb. k zákonu č. 114/92 Sb. o ochraně přírody a krajiny.
Zákon č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny.